

AMERİKAN VERGİ SİSTEMİNDE UZLAŞMA MÜESSESESİ

INSTITUTION OF CONCILIATION IN US TAX SYSTEM

Alkan YARAR*

ÖZ

Uluslararası alanda mükellef haklarına verilen önemin giderek artmasıyla birlikte, birçok gelişmiş ülkede uyuşmazlıkların idari aşamada çözümünü öngören müesseseler çeşitlendirilmiş, mevcut müesseseler ise yeniden gözden geçirilerek uygulamaya işlerlik kazandırılmıştır. Uyuşmazlıkların idari aşamada çözüm yöntemleri ile vergi idarelerinin ulaşmak istediği amaç; mükellef talep ve beklentilerini karşılayarak mükellef ile idare arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkları minimuma indirmek, mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu sağlamak, kayıt dışı ekonomiyi azaltmak ve vergi gelirlerini artırmaktır. Bu kapsamda çalışmamızda, uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biri olan “Offer In Compromise” (uzlaşma) müessesinin Amerika Birleşik Devletlerindeki uygulandığını inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Uzlaşma, Amerika Birleşik Devletleri, Vergisel Uyuşmazlık, Mükellef Hakları.

ABSTRACT

As the taxpayer rights have recently gained importance at international level, many developed countries have brought new administrative tax dispute resolution methods, and also reviewed the existing ones in an effort to ease the practice. What the tax administrations aim with the administrative tax dispute resolution methods are to meet the demands and expectations of taxpayers thereby minimising the number of disputes arising between the administration and taxpayers, to enable the voluntary compliance of taxpayers, to reduce the size of informal economy, and to increase tax revenue. This study, therefore, examines the implementation of conciliation in the USA, named as “offer in compromise”.

Keywords: Conciliation, the United States of America, tax dispute, taxpayer rights

---

* Vergi Müfettiş Yardımcısı

M.G.T.: 12.04.2017 / M.K.T.: 24.05.2017

1- GİRİŞ

Vergisel uyuşmazlıklarının çözümü noktasında Amerika'da mükelleflerin başvurabileceği idari yollar oldukça çeşitlendirilmiştir. Mükelleflere, inceleme öncesinde, inceleme sırasında ve inceleme neticesinde olmak üzere birçok çözüm yolu tanınarak vergi yargısının yükü hafifletilmiştir. Mükelleflerin yargıya başvurmadan önce yararlanabileceği; üst amire başvuru, uzlaşma, temyiz, arabuluculuk ve tahkim gibi yollar mevcuttur.¹ Bu yollar sayesinde uyuşmazlıkların büyük bir bölümü idari aşamada çözüme kavuşturulmakta vergi gelirleri hızlı bir şekilde hazineye intikal ettirilmektedir. Bu aşamada uzlaşma müessesesi hem idarelerin hem de mükelleflerin ortak paydada buluşabileceği bir çözüm yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amerikan Kongresi tarafından kabul edilerek yürürlüğe konulan vergi kanunlarının uygulama esasları Amerikan Gelir İdaresi yani Internal Revenue Service (IRS) tarafından hazırlanan rehberler ile düzenlenmektedir. Uzlaşma müessesesi ile ilgili temel düzenlemeler 656 no.lu yayında yer almaktadır. Ayrıca tahsilat sürecine ilişkin 594 no.lu yayın ile tahkime başvuru esaslarını düzenleyen 13711 yayın müessesenin uygulanışına işlerlik kazandıran diğer yasal düzenlemelerdir.²

2- UZLAŞMA

Amerikan Gelir İdaresi tarafından uygulanan uzlaşma müessesesi; mükellef ile idare arasında yapılan ve olması gereken vergi borcundan daha az miktarda vergi borcu üzerinde mutabakata varılan bir anlaşmadır. IRS tarafından uygulanan uzlaşma müessesinde amaç vergisel yükümlülüklerini zamanında tam olarak yerine getiremeyecek mükelleflerin yeni bir başlangıç yapabilmesini sağlamaktır. Uzlaşma müessesesi kazan kazan anlayışına dayalı olarak uygulanmaktadır. Şöyle ki idare aslında hiç veya gereği kadar tahsil edemeyeceği miktar vergi alacağını bir ödeme planına bağlayarak olması gerekenden daha az miktarda da olsa tahsilat imkânı elde etmekte, mükellefler ise vergi yüklerini hafifleterek yaşadıkları finansal zorluklara rağmen faaliyetlerini sürdürerek ticari hayatın içinde kalma imkanı elde etmektedirler.

Amerika'da uygulanan uzlaşma müessesesi getiriliş amacı benzerlik taşımakla birlikte uygulanış esasları bakımından ülkemiz uygulaması ile oldukça farklılık arz etmektedir. Bu kapsamda başvuru süreci, başvuruların değerlendirilmesi, uzlaşmanın kabulü ve ödeme süreci ayrı ayrı değerlendirilecektir.

3- BAŞVURU

Başvuru sürecine ilişkin detaylı düzenleme 656 no.lu yayında yapılmıştır. Uzlaşma yoluna başvuru çok sıkı şartlara bağlanmış, bazı istisnalar dışında başvuru ücrete tabi tutulmuş, başvuru öncesinde, sırasında ve sonrasında mükelleflere bazı yükümlülükler getirilmiştir. Söz konusu yayına göre Amerikan uzlaşma müessesesinde ilk adım mükelleflerden gelmektedir. Mükellefler uzlaşmadan yararlanmak istediklerinde öncelikle IRS'in internet sitesi üzerinde bir ön değerlendirme testine tabi tutulurlar.³ Bu aşamada mükelleflere bir takım sorular sorularak mükellefin uzlaşma kriterlerini sağlayıp sağlamadığı, sağlıyor ise ödeme kapasitesine göre ödeyebileceği vergi miktarı tespit edilir.

¹ <https://www.irs.gov/taxpayer-bill-of-rights> Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.

² <https://www.irs.gov/individuals/offer-in-compromise-1> Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.

³ https://irs.treasury.gov/oic_pre_qualifier/ Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.

Ön yeterlilik testinde; iflas halinde olup olmadıkları, beyannamelerini zamanında verip vermedikleri, toplam vergi borcu miktarı ve borcun ilişkin olduğu yıllar, sahip oldukları taşınır ve taşınmaz miktarları, aylık gelir gider miktarı, ailedeki birey sayıları gibi hususlar sorularak kriterleri taşıyan mükelleflere ödeyebileceği vergi miktarı bilgisayar ortamında otomatik olarak hesaplanarak iki ödeme seçeneği halinde sunulur. Sunulan iki ödeme seçeneğinde önerilen miktar mükellefler tarafından ödeme kapasitelerinin üzerinde görülürse, mükelleflerin finansal durumlarını etkileyen özel durumlarını yazıyla izah etme hakları mevcuttur.

İnternet sitesi üzerinden yapılan değerlendirme sonucu teklif edilen ödeme seçeneklerinden birini seçip başvuruda bulunmak isteyen mükellefler öncelikle 186 \$ başvuru ücretini ödemek zorundadırlar. IRS şartları sağlayan bazı mükelleflere başvuru ücreti ödemeksizin uzlaşma teklifinde bulunma imkânı tanımıştır. Bireylerin, tek ortaklı işletme sahiplerinin ve tek ortaklı limited şirket sahiplerinin brüt hane halkı geliri düşük gelir belgesi sertifikası alabilme şartlarını sağlıyor ise bu mükelleflerden başvuru ücreti aranmaz. Mükellef tarafından bu ödeme seçeneklerinden birinin seçilip IRS'e gönderilmesi uzlaşmanın sağlandığı anlamına gelmemektedir. Yapılan başvurular ve bildirilen bilgiler detaylıca araştırılarak mükellefin gerçek ödeme gücü tespit edilerek teklifler değerlendirmeye tabi tutulur.

4- TEKLİFLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mükellefler tarafından yapılan uzlaşma tekliflerinin değerlendirilmesi aşamasında IRS belirlediği kriterlerin mükellef nezdinde sağlanıp sağlanmadığını ve mükelleflerin bildirdikleri bilgilerin doğruluğunu araştırarak uzlaşmaya nihai sonucu verir.

Uzlaşmadan yararlanmak için IRS'in belirlediği kriterler sadece uzlaşma konusu ile ilgili olmasının diğer vergisel yükümlülüklerinde yerine getirilmesini sağlamaya yöneliktir. Mükelleflerin uzlaşma başvurusundan önce tüm beyannamelerini zamanında vermiş olması gereklidir. Ayrıca uzlaşma başvurusunda bulunabilmek için iflas aşamasında olmamak gerekir. Gerekli görmesi halinde IRS, teklifleri değerlendirirken mükellef nezdinde ihtiyati haciz uygulayabilir. Mükellefin yaptığı başvuru değerlendirilirken süresi gelen beyannamelerini vermez veya vadesi gelen borçlarını ödemez ise başvurusu reddedilir. Ayrıca mükellefin yaptığı uzlaşma teklifinin kabul edilmesinin ardından 5 yıl boyunca beyannamelerini zamanında vermek tahakkuk eden vergilerini de zamanında ödemek ile yükümlüdür. Uyuşmazlığın yargıya taşınmış olması halinde uzlaşmak mümkün olmadığı gibi mahkemelerce hüküm olunan tazminatlara karşıda uzlaşmak mümkün değildir.

IRS mükellefin finansal durumunu, nakit pozisyonunu, yatırımlarını, borçlarını, varlıklarını ve gelirlerini değerlendirerek mükellefin gerçek ödeme gücünü tespit ederek uzlaşma teklifini kabul edebilir, reddedebilir veya gerekli bilgilerin tam olarak bildirilmemesi nedeniyle istenilen düzeltmelerin yapılması için mükellefe yeniden başvuru yapılması gerektiği bildirilir.

IRS tarafından mükellefin gerçek ödeme gücünün tespiti için yapılan araştırmada neticesinde asıl vergi borcunun ödenebileceğine kanaat getirildiği takdirde uzlaşma teklifi reddedilir.

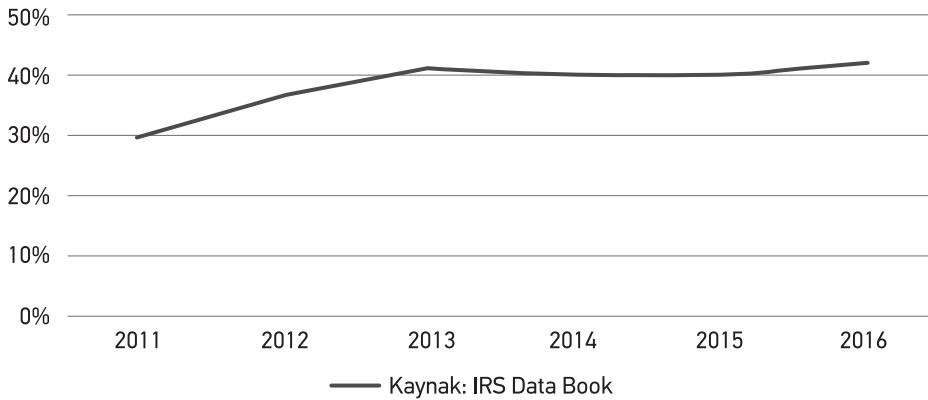
IRS tarafından uzlaşma teklifinin kabul edilmesi üç temele dayandırılır:⁴

- Mevcut yasal düzenlemeler altında olması gereken miktardan daha fazla vergi tarh edilmiş ise,
- Tarh edilen verginin tahsilinde şüphe varsa,
- Verginin tahsili mükellefi çok zor duruma düşürmesi halinde

⁴ <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p594.pdf> Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.

Üç durumdan birini gerekçe göstererek IRS yapılan uzlaşma tekliflerini kabul edebilir. Uzlaşma teklifinin kabulünün sıkı şekil şartlarına bağlanması ve uzlaşmanın mükelleflere birtakım yükümlülükler getirmesi kabul edilen uzlaşma başvuru oranını %40 seviyesinde gerçekleşmesine neden olmuştur.⁵

Tablo 1: 2011 - 2016 Yılları Arasında Uzlaşma Teklifinin Kabul Edilme Oranları

5- ÖDEME

Mükellefler uzlaşma başvurusu yaptıktan sonra teklifin kabul edilmesini beklemeden kendilerine ön değerlendirme testi sonucunda sunulan iki ödeme seçeneğinden birini seçerek ödeme yapmaya başlamak zorundadırlar.

İlk ödeme seçeneği peşinatlı ödeme; IRS tarafından önerilen bedelin %20'si peşin ödenir, kalan bakiye uzlaşma teklifinin kabul edilmesinin ardından 5 taksitle ödenir. İkinci ödeme seçeneği periyodik ödeme; IRS tarafından önerilen bedel 6 ila 24 ay arası değişen vade ile ödenir. Periyodik ödeme yönteminde aylık taksitler uzlaşma teklifinin yapılmasıyla ödenmeye başlanır ve uzlaşma teklifinin değerlendirme süresi boyunca aylık taksitler halinde ödeme yapmaya devam edilir.

Uzlaşma teklifinin kabul edilmesi halinde mükellefler tercih edilen ödeme planına bağlı kalarak ödemelerini vadelerinde yapmak zorundadırlar. Ayrıca mükellefler uzlaşmanın kabul edildiği tarihten itibaren 5 yıl içerisinde vergi beyannamelerini zamanında vermek ve tarh edilen vergileri vadesinde ödemek zorundadır. Aksi halde mükellefler temerrüde düşmüş sayılır ve uzlaşmaya konu olan verginin tamamından faizi ve cezasıyla birlikte sorumlu tutulurlar. Uzlaşma gerçekleştikten sonra ödeme planına bağlı olarak ödeme yapılmaya devam ederken uzlaşmanın kabul edildiği takvim yılına ilişkin mükelleflerin herhangi bir vergi iadesine hak kazanması halinde bu iade alacağı aylık ödeme tutarlarına mahsup edilmez, uzlaşma konusu olan asıl vergi borcuna mahsup edilir.⁶

Uzlaşma teklifinin reddedilmesi halinde mükellefin yatırdığı peşinat ve yaptığı aylık ödemeler iade edilmez, mükellefin tercihine göre herhangi bir vergi borcuna mahsup edilebilir. Ayrıca teklifin redde-

⁵ <https://www.irs.gov/uac/soi-tax-stats-irs-data-book> Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.

⁶ <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/f656b.pdf> Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.

dilmesi halinde mükellefler temyiz ofisine 30 gün içerisinde başvurarak bir diğer uyuşmazlık çözüm yönteminden yararlanabilirler.⁷

6- SONUÇ

Gelir İdarelerinin mükellef odaklı yapılandırılmasıyla birlikte giderek önemi daha da artan mükellef hakları; mükellef ile idare arasındaki hukuki ilişkide mükellefler açısından idareden talep edebileceği hakları ifade ederken, idare açısından vergileme sürecinin tüm aşamalarında mükelleflere sunacağı hizmetin bir bakıma kalite standartlarını belirlediği düzenlemelerdir. Mükellefler ile idare arasındaki ihtilaflarda mükelleflerin başvurabileceği yollara bir alternatif olarak getirilen uzlaşma müessesesi; gönüllü uyumun artırılması uyuşmazlıkların yargıya taşınmadan çözülmesi ve böylece vergi gelirlerinin hazineye daha hızlı intikal ettirilmesi amacıyla getirilmiştir. Uygulama esasları bakımından ülkemizdeki uygulamasından farklılık arz eden uzlaşma, IRS tarafından çok sıkı şekilde şartlarına bağlanmış mükelleflerin uzlaşmadan önce uzlaşma sırasında ve sonrasında vergileme süreci içerisinde kalması sağlanarak etkili bir vergi yönetim süreci geliştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- IRS Taxpayer Bill of Rights <https://www.irs.gov/taxpayer-bill-of-rights> Erişim Tarihi:26.05.2017
- <https://www.irs.gov/individuals/offer-in-compromise-1> Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2017
- <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p594.pdf> Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2017
- IRS Form 656 Booklet Offer In Compromise Booklet, <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/f656b.pdf> Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2017
- https://irs.treasury.gov/oic_pre_qualifier/ Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2017
- IRS Data Book, <https://www.irs.gov/uac/soi-tax-stats-irs-data-book> Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2017

---

⁷ <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/f13711.pdf> Erişim tarihi: 26 Mayıs 2017.